

E w a r y s t B U C Z Y Ń S K I, B a r b a r a A D A M S K A

Rzadki przypadek retikulohistiocytozy z towarzyszącymi wykwitami skóry

Редкий случай ретикулогистоцитоза, сопровождаемый расцветом кожи

A Rare Case of Reticulohistiocytosis with Accompanying Cutaneous Eruptions

Podano krótki opis przebiegu klinicznego i zmian patologicznych sekcyjnych oraz mikroskopowych retikulohistiocytozy 38-letniej kobiety, u której rozpoznanie ustalono pośmiertnie. Aschoff i Kiyono w r. 1913 wprowadzili miano „układ retikuloendotelialny” czyli siateczkowo-śródbłonkowy (s.ś.) dla komórek związanych w sieć i rozmieszczonych w tkance mezenchymalnej całego ustroju (cyt. za 8). Są to komórki o multipotencjalnych właściwościach m. in. fagocytozy, które w rozmaitych biologicznych stanach ustroju przybierają różne formy i czynności. Ponadto mogą rozrastać się nowotworowo niszcząc inwazyjną proliferacją inne tkanki ustroju.

Pierwsze doniesienie o retikuloendoteliozie (retikulohistiocytozie) dotyczy przypadku opisanego przez Otto Ewalda (1) w r. 1923. Ta grupa chorób układu limfatyczno-siateczkowego, charakteryzująca się gwałtowną i szeroko rozprzestrzenioną proliferacją komórek retikulohistiocytarnych przede wszystkim w narządach układu limfatycznego i innych tkankach, opisana została przez Bodley Scott (1939) i Robb-Smitha (1947) (5, 6) oraz nazwana *reticulosis histiocytica medullaris*, a przez Douglasa, Simmersa i Hitchensa *reticuloendotheliomatosis*. Israëls (cyt. za 5) w r. 1953 dla podobnych stanów chorobowych zaproponował nazwę giant cell reticulosis. Wright (9) do tych stanów zalicza również chorobę Letterer-Siwe. Istotą omawianego schorzenia jest uogólnione bujanie układu siateczkowo-śródbłonkowego w postaci jego składników komórkowych, przy czym rozplem nowotworowy obejmuje w poszczególnych przypadkach w zupełnie indywidualnym i nierównomiernym stopniu składowe tego układu (2, 3, 4, 7).

OPIS PRZYPADKU

Chora lat 38, pracownik umysłowy, nr ks. gł. Gr./913/73 przebywała w Klinice Ftizjopulmonologicznej 2 miesiące. Choroba rozpoczęła się na 3 tygodnie przed przybyciem do kliniki silnymi bólami w klatce piersiowej i wysoką temperaturą ciała. Leczona ambulatoryjnie przyjmowała chlorocid, tetracykliny i biseptol. Wobec braku poprawy chorą skierowano do kliniki. W dalszym ciągu utrzymywały się dolegliwości bólowe w klatce piersiowej i okolicy kręgosłupa lędźwiowo-krzyżowego, kaszel z niewielkim odpluwaniem i temperaturą ciała do 39°C. W trakcie pobytu w klinice na całej skórze wystąpiły bardzo liczne wykwity grudkowo-krostowe, które między innymi interpretowano jako uczulenie na te leki. Stan chorej stale pogarszał się, temperatura ciała dochodziła do 40°C, dołączyły się silne bóle stawowo-mięśniowe. Zmiany skórne nasilały się, wystąpił znaczny polimorfizm wykwitów, obok starych grudkowo-krostowo-złuszczających się, pojawiły się nowe — krostowo-pęcherzowe.

Badania dodatkowe: Hb. 5,3 — 6,1 g., krw. czerw. 2080 tys., krw. białe 12300. Wielokrotne cytologiczne badania płwociny nie dały wyników diagnostycznych. Dwa razy również pobierano wycinki skórne i skórno-mięśniowe, w nich też nie stwierdzono zasadniczych zmian chorobowych.

Stan pacjentki szybko pogarszał się i nastąpił zgon wśród objawów niewydolności krążenia i oddychania. Rozpoznanie kliniczne: *Sepsis susp. Aspergillosis susp. Lymphogranulomatosis susp. Varicella susp. Dermatomyositis susp. Pneumonia ambilateralis*.

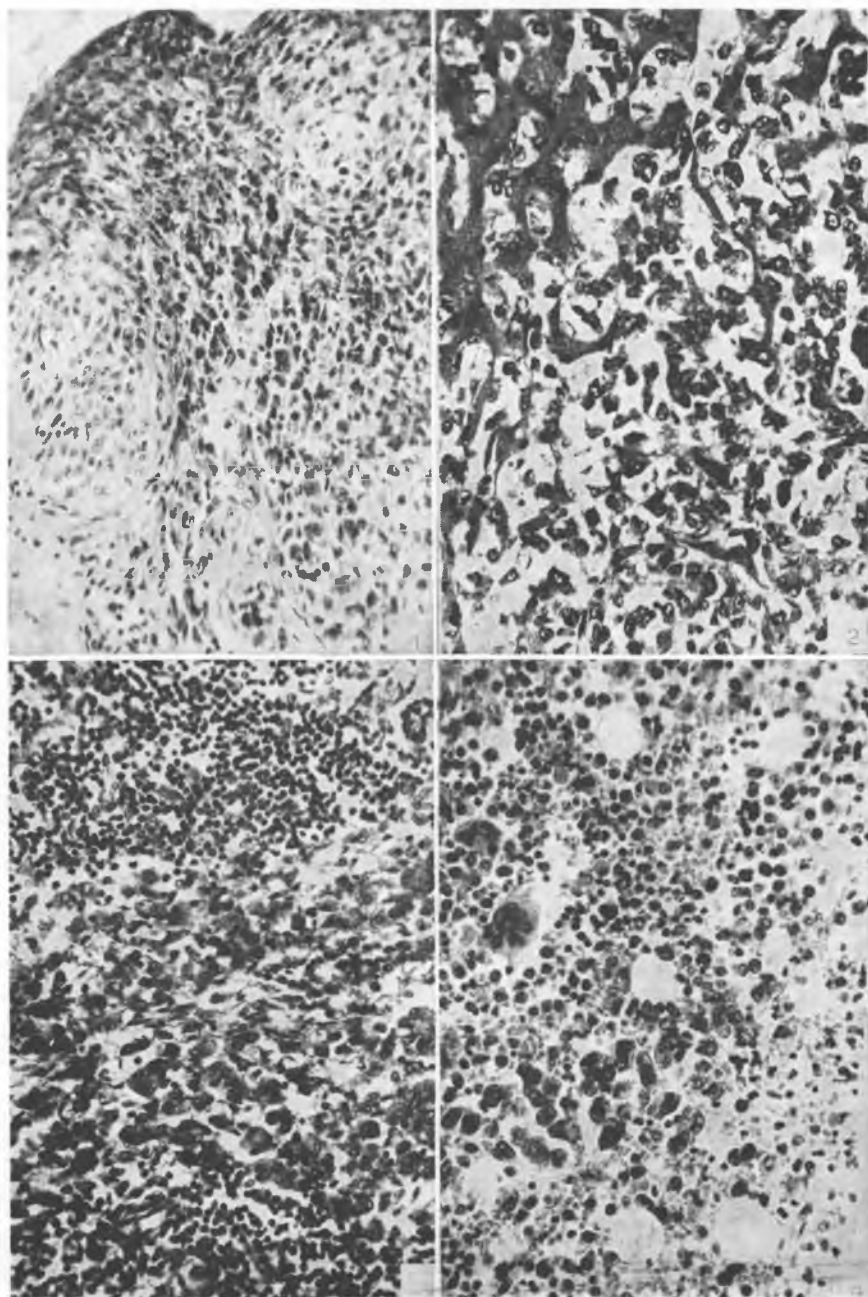
Sekcję wykonano w 18 godzin po zgonie, nr prot. sekc. 787/73. Z istotniejszych zmian stwierdzono: na całej powierzchni skóry liczne wykwity grudkowo-krostowo-pęcherzowe, miejscami złuszczające się. Znaczne powiększenie wątroby i śledziony (ciężar 2300 g i 320 g) oraz nieznaczne powiększenie wszystkich węzłów chłonnych. Wątroba na przekroju barwy szarżółtozielonkawej o zatartym rysunku zrazikowym z licznymi ogniskami barwy szarżółtymi lub szarociemnoczerwonymi wielkości od ziarna prosa do ziarna fasoli. Śledziona o napiętej torebce, na przekroju wśród miążgi ciemnoczerwonej rysują się powiększone grudki miążgi białej. Na śluzówce krtani powierzchowne ubytki pokryte włóknikiem oraz wybroczynki. Nasierdzie pokryte grubą warstwą włóknika, w worku osierdziowym 100 ml słomkowego płynu. Jama otrzewnowa zawierała również 1000 ml tego płynu.

Badaniem histologicznym stwierdzono: w wątrobie, śledzionie, węzłach chłonnych, szpiku kostnym, płucach, nadnerczach, przysadce mózgowej, krtani, mięśniach i skórze ogniskową i rozlaną proliferację mniej lub bardziej dojrzałych komórek układu siateczkowo-śródbłonkowego o charakterze *reticulohistiocytosis* (ryc. 1—4).

Na podstawie badania sekcyjnego i histopatologicznego ustalono następujące rozpoznanie (w skrócie): *Reticulosis histiocytica apparatus lymphatici; reticulosis histiocytica hepatis, lienis (hepato-splenomegalia), medullae ossium, pulmonis utriusque, glandularum suprarenalium, glandulae hypophysis, integumenti communis, laryngis. Myositis interstitialis chronica. Bronchopneumonia bilateralis et pericarditis fibrinosa diffusa (cor villosum) et myocarditis interstitialis chronica. Ascites, subicterus*.

OMÓWIENIE PRZYPADKU

Opisany przypadek nastroczał klinice znaczne trudności diagnostyczne i mimo licznych badań pomocniczych oraz konsultacji specjalistycznych rozpoznanie za życia nie zostało właściwie ustalone. Nawet dwukrotne ba-

dania skóry nie dały żadnych wyników diagnostycznych, gdyż wycinki pobrane przyżyciowo nie były reprezentatywne. Dopiero w skrawkach pobranych pośmiertnie stwierdzono w skórze właściwej i naskórku liczne ogniska proliferacji atypowych komórek układu siateczkowo-histiocytnego, które powodowały powyżej opisane zmiany morfologiczne i kliniczne. Za ostatecznym rozpoznaniem przemawia również gwałtowny przebieg choroby (bez remisji), znaczna anemia spowodowana destrukcją krwinek czerwonych (5) przez hiperaktywny system retikulohistiocytny, zmiany występujące głównie w wątrobie i śledzionie i w mniejszym stopniu w węzłach chłonnych w postaci rozplemu komórek układu siateczkowo-histiocytnego oraz wielogniskowa proliferacja atypowych komórek USS w innych narządach i tkankach, jak: szpik, skóra, płuca, przysadka, nadnercza i krtań. Przypadek nasz odpowiada kryteriom klinicznym i morfologicznym ustalonym przez Robb-Smith w r. 1947 dla tego schorzenia.

PIŚMIENNICTWO

1. Ewald O.: Deutsches Archiv für Klin. Med. 142, 222—228, 1923.
2. Knight A. G., Jones E. W.: Proceedings of the Royal Society of Medicine 69, 233—234, 1976.
3. Leiber B.: Der menschliche Lymphknoten, Ed. Urban-Schwarzenberg, München—Berlin 1961.
4. Majewski C., Kroll J., Przybył L.: Pat. Pol. 15, 553—560, 1964.
5. Marshall A. H. E.: An outline of the cytology and pathology of the reticular tissue. Oliver and Boyd, Edinburgh 1956.
6. Robb-Smith A. H. T.: Recent Advances in Clinical Pathology, London Churchill, 1947.
7. Rozynek M., Łabędziński Fr., Majewski Cz.: Pat. Pol. 6, 237—252, 1955.
8. Szczeklik E.: Choroby wewnętrzne II, PZWL, Warszawa 1965.
9. Wright P., Simmers C.: Systematic Pathology vol. I. Longmans, s. 272, 1966.

Otrzymano 16 IX 1976.

OBJAŚNIENIA RYCIŃ

Ryc. 1. Skóra. Proliferacja atypowych komórek USS w skórze właściwej i w naskórku powodująca jego uszkodzenie. Barwienie H+E. Pow. 360×.

Ryc. 2. Wątroba. Proliferacja atypowych komórek USS ze znacznym uszkodzeniem miąższu. Barw. H+E. Pow. 360×.

Ryc. 3. Zatarcie struktury węzła chłonnego z obecnością atypowych komórek USS. Barw. H+E. Pow. 360×.

Ryc. 4. Szpik kostny z ogniskiem atypowych komórek USS. Barw. H+E. Pow. 360×.

РЕЗЮМЕ

Представлено краткое описание клинического течения и патологически-секционных и микроскопических изменений ретикулогистиоцитоза, который был определен посмертно у 38-летней женщины.

SUMMARY

A short description of the course of the disease and of the pathological changes discovered during the autopsy and a microscopy study of reticulohistiocytosis of a 38 year old woman is presented in the paper. The diagnosis was established posthumously.

EXPLANATION OF FIGURES

Fig. 1. Skin. Proliferation of atypic RES cells in dermis and in epidermis causing its damage. Stain H+E. Magn. 360×.

Fig. 2. Liver. Proliferation of atypic RES cells with the considerable damage of parenchyma. Stain H+E. Magn. 360×.

Fig. 3. Blurring of the structure of lymphatic node having atypic RES cells.

Fig. 4. Bone-marrow with a focus of atypic RES cells. Stain H+E. Magn. 360×.

•